

III. NEKROLOGI

PROFESOR DR HAB. JERZY MAŁECKI (1944–2025)

IN MEMORIAM

29 grudnia 2025 r. zmarł prof. dr hab. Jerzy Małec-ki. Odszedł od nas Człowiek wybitny: prawnik humanista, łączący niezależność intelektualną z poczuciem misji uczonego i sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego, wspaniały nauczyciel akademicki, wychowawca wielu pokoleń polskich prawników, prawnik o imponującym dorobku naukowym i orzecznictwym, wyróżniający się uczciwością, skromnością oraz sumiennością w wypełnianiu obowiązków. Pograżeni w smutku i żalu po śmierci Pana Profesora pragniemy przypomnieć najważniejsze fakty z Jego życia.

Jerzy Małec-ki urodził się w 9 maja 1944 r. w Czarn-
kowie. Swoje życie naukowe związał z Wielkopolską – tu zdobywał wykształcenie i prowadził działalność naukową. Karierę naukową Profesor rozpoczął na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie w latach 1966–1968 był wolontariuszem w Katedrze Prawa Finansowego WPiA, a od wrześ-
nia 1968 r. – asystentem i następnie starszym asystentem. Jerzy Małec-ki w 1973 r. obronił na WPiA UAM rozprawę doktorską *Fundusze pozabudżetowe rad narodowych* i został zatrudnio-ny w Katedrze Prawa Finansowego jako adiunkt. Habilitował się w 1982 r. na podstawie pracy *Prawnofinansowe instrumenty ochrony i kształtowania środowiska* (Poznań 1982), a w 1983 r. został docentem. W roku 1991 uzyskał stanowisko profesora nadzwyczajnego, a tytuł profesorski w roku 2000. Wcześniej też, w latach 1969–1971, odbył aplikację sądową w Sądzie Wojewódzkim w Poznaniu.

Profesor Jerzy Małec-ki był znakomitym i niezwykle zaangażowanym organizatorem życia na-
ukowego. W Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pełnił następujące funkcje: był pro-
tokolantem Senatu UAM (1980–1982), kierownikiem magisterskiego studium administracji (1984–
1987) i kierownikiem Podyplomowego Studium Finansów Samorządu Terytorialnego (1990–1996).
Był także członkiem szeregu komisji Senatu UAM, np. ds. budżetu i finansów, ds. obszaru północne-
go rozwoju miasta Poznania, ds. kształcenia w zakresie kształtowania i ochrony środowiska, ds. ad-
ministracji i pracowników administracyjnych, uczelnianej komisji rekrutacyjnej na studia. W latach
2000–2014 Profesor kierował Katedrą Prawa Finansowego WPiA UAM.

Profesor Jerzy Małec-ki pełnił funkcje organizacyjne i naukowe również poza UAM. W latach
1987–1992, przez dwie kadencje, był członkiem zespołu Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady
Ministrów; w latach 1990–1991 – ekspertem szeregu komisji Sejmu i Senatu RP oraz doradcą
ds. finansowych Krajowego Sejmiku Samorządu Terytorialnego; w latach 1997–1999 był człon-
kiem Komisji Egzaminacyjnej ds. Doradztwa Podatkowego. Ogromnie ważną sferę życia Profes-
ora Jerzego Małec-kiego stanowiło pełnienie (od sierpnia 1991 r.) funkcji sędziego Naczelnego Sądu

Administracyjnego. Warto dodać, że egzamin sędziowski Profesor zdał w 1971 r. na ocenę bardzo dobrą. Został zapamiętany jako sędzia wybitny, sprawiedliwy, o wielkim dorobku orzecznictwem.

Liczne obowiązki organizacyjne oraz sprawowanie funkcji sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego nie przeszkadzały Profesorowi Jerzemu Małeckiemu w prowadzeniu niezwykle aktywnej działalności naukowej. Pod względem merytorycznym przedmiotem badań naukowych Profesora były zagadnienia z zakresu: socjologii prawa, teorii prawa finansowego, prawa finansów samorządu terytorialnego, podatków i prawa podatkowego, prawa finansowania ochrony środowiska, historii nauki prawa finansowego i finansów publicznych oraz sądowego stosowania prawa publicznego.

Prace naukowe Profesora wyróżniały się oryginalnością oraz aktualnością i doniosłością podejmowanych w nich problemów. Były istotne zarówno dla teorii, jak i praktyki szeroko pojętego prawa finansowego. Jako pierwszy w powojennej polskiej literaturze skarbowej Profesor Jerzy Małecki podjął kompleksowe badania nad funkcjonowaniem gospodarki pozabudżetowej, a w szczególności funduszy pozabudżetowych. Częściowe wyniki tych badań zostały opublikowane w pracy *Fundusze pozabudżetowe rad narodowych* (Problemy Rad Narodowych. Studia i Materiały 40, Warszawa 1978). Postępująca degradacja środowiska naturalnego w Polsce i nieskuteczność stosowanych metod administracyjnych, cywilistycznych i penalnych jego ochrony – skłoniły Profesora do podjęcia studiów nad przyczynami tego stanu rzeczy. W szeregu opublikowanych prac z tego zakresu (np. *Prawnofinansowe instrumenty ochrony i kształtowania środowiska*, Poznań 1982; *Finansowe instrumenty terenowej ochrony środowiska*, w: *Finanse gospodarki terenowej*, pod red. J. Wierzbickiego, PWE, Warszawa 1989; *Podatki, opłaty i kary pieniężne w ochronie środowiska*, w: *Reforma systemu finansowego państwa*, pod red. J. Kalety, PWE, Warszawa 1991) Profesor Jerzy Małecki sformułował powszechnie obecnie akceptowany pogląd, że jedyną drogą do uzdrowienia środowiska jest zastosowanie mechanizmów gospodarki rynkowej i przyjęcie w polskim ustawodawstwie zasady sprawy: „kto zanieczyszcza i korzysta ze środowiska, powinien ponieść odpowiedzialność prawnofinansową”.

Wykonywanie przez Profesora Jerzego Małeckiego obowiązków sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego zainspirowało Go do napisania szeregu rozpraw i artykułów ukazujących niedostatki regulacji prawnofinansowych w demokratycznym państwie prawnym. Olbrzymi oddźwięk w publikacjach różnych autorów znalazł w szczególności artykuł „Prawotwórcza rola orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego w sprawach podatkowych” (*Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 55(4) 1993), w którym wyraził pogląd, że *lex falsa lex non est*: sędziowie narodu nie mogą być istotami bez duszy, niemogącymi złagodzić siły ani surowości złego prawa. W okresie przemian ustrojowych i niedoskonałości prawa podatkowego konieczne jest odejście od pozytywistycznego pojmowania źródeł prawa na rzecz funkcjonalnego ich ujęcia, w czym nawiązywał do myśli prof. Antoniego Peretiatkowicza.

Profesor Jerzy Małecki pozostawił po sobie bogaty dorobek naukowy. Jest autorem blisko 200 opracowań naukowych i licznych recenzji w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i postępowaniach o nadanie tytułu profesora.

Profesor współpracował z wieloma różnymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. W 1971 r. odbył staż naukowy w instytucie naukowo-badawczym Ministerstwa Finansów, a w 1980 r. i 1984 r. na uniwersytetach niemieckich: w Instytucie Gospodarki Światowej w Kolonii, Instytucie Finansów Uniwersytetu w Kolonii i Katedrze Ekonomiki Społecznej Uniwersytetu w Mannheim. Profesor Jerzy Małecki był także członkiem Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wielkopolskiej Sekcji Finansów i Polityki Pieniężnej Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Stowarzyszenia Prawa Ochrony Środowiska, międzynarodowego stowarzyszenia „Centrum Informacji i Badań nad Finansami Publicznymi i Prawem Podatkowym Państw Europy Środkowej i Wschodniej” z siedzibą w Białymstoku. Profesor Jerzy Małecki był członkiem rad naukowych czasopism: *Monitor Podatkowy*, *Finanse Komunalne*, *Przegląd Orzecznictwa Podatkowego*, *Kwartalnik Prawa Podatkowego*, *Przegląd Podatkowy*, *Przegląd Prawniczy ELSA Poland*. Odegrał również istotną rolę w tworzeniu i pierwszych latach działalności Centrum Dokumentacji i Studiów Podatkowych Uniwersytetu Łódzkiego.

Działalność Profesora Jerzego Małeckiego budziła wielkie uznanie, co znalazło wyraz w licznych nagrodach i odznaczeniach: otrzymał zespołową nagrodę naukową II stopnia Ministra Edukacji Narodowej w 1990 r. za pracę *Finanse gospodarki terenowej*. Był wielokrotnie nagradzany

i wyróżniany przez Rektora UAM: nagrodami naukowymi I, II i III stopnia, indywidualnymi oraz zespołowymi, za prace badawcze (realizację grantów), za osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne. Profesor został odznaczony Złotą Odznaką Ministra Finansów za Zasługi dla Finansów PRL (1987), Złotym Krzyżem Zasługi (1989), Medalem „Virtus Est Perfecta Ratio” im. Księcia Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego (2013), Medalem „Zasłużony dla Wymiaru Sprawiedliwości – Bene Merentibus Iustitiae” (2013), Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski (2014) za wybitne zasługi dla wymiaru sprawiedliwości, za zasługi w kształtowaniu demokratycznego państwa prawnego.

Kunszt w zakresie kultury prawnej i mistrzostwo sędziowskiej, prawniczej egzegezy, pasja badawcza, imponujący rozmiarami i rozległością badań dorobek naukowy zbudowały naukową renomę oraz autorytet moralny Profesora Jerzego Małeckiego. Był bowiem człowiekiem o twardej zasadach moralnych i jednocześnie wielkiego ciepła i serdeczności. Życzliwy, przyjazny, tolerancyjny, wyczulony na dobro, pełen spokoju i pogody ducha, także w czasach trudnych. Honor i godność towarzyszyły Profesorowi w życiu.

I takim Go zapamiętamy.

Magdalena Fedorowicz

W imieniu Zakładu Prawa Finansowego WPiA UAM w Poznaniu

<https://doi.org/10.14746/rpeis.2026.88.1.18>

